

Helyi Érték

Közép-Dunántúli Civil Szolgáltató Hírlevél

BÁNYÁBÓL MÚZEUM

A Tatabányai Bányák Vállalat a tatai szénmedence egyik utolsó termelő üzemét adta át 1988-ban bányászati múzeum céljára. Az ipari skanzen fejlesztésében, működtetésében, fenntartásában a múzeum mellett nagy szerepet vállal a Szabadtéri Bányászati Múzeum Alapítvány is.

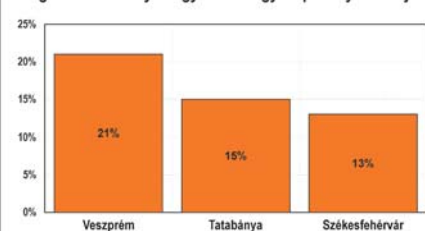
ASSZONYOK ŐRZIK A TÜZET

A tatai Háztűzörző Nők és Anyák Egyesület már az igen kifejező névvel felhívja magára a figyelmet. Kiemelt feladatuknak tekintik a legkisebb gyerekek fejlesztését.

JÓL GURÍJTÁK A TEKÉT

A természeti és kulturális értékek, az épített örökség bemutatását, népszerűsítését, kiadványok életre hívását tűzte zászlajára a közel-múltban alakult „TEKE”. Veizer Tamás, az egyesület elnöke bizakodó.

Azok aránya, akik az elmúlt 12 hónapban önkéntes munkával segítettek valamilyen egyesület vagy alapítvány munkáját

Helyi Érték

Helyi érték

Ugye tudja, hogy ha Ön családtagja vagy ismerőse számára keres szociális, egészségügyi, kulturális vagy éppen szabadidős szolgáltatást, már nem csupán az állami vagy piaci cégek listáit kell böngésznie! Egyre jelentősebb szerepet vállalnak ugyanis az egyesületek, alapítványok a lakossági szolgáltatások terén. Lapunk azt a célt szolgálja, hogy régióink városaiban a „civil” szolgáltató szervezetekről hírt adva bemutassuk Önnek ezen szervezetek életét, munkáját, szolgáltatásait.

Hiánypótló kiadványt tart a kezében az érdeklődő olvasó. Terveink szerint (és ha a nagylelkű támogatóink is úgy gondolják, akkor) a lapot negyedévente jelentetjük meg régióink három nagyvárosában, városonként eltérő tartalommal, bővítve és frissítve az információkat. Lapunkban az olvasmányos beszámolók, interjúk mellett reményeink szerint praktikus információkat is talál, felvállalva azt, hogy persze nem teljes a kép.

A civil szervezetek az Ön városában is komoly munkát végeznek, segítik, szolgálják a közösséget, programjaikkal, tevékenységükkel értéket teremtenek. Helyi értéket. Ismerje meg és keresse bátran a civil szervezeteket... helyén kezelve ezzel a helyi értékeket!

A lapot alapító Érted-Veled Egyesület

Helyi sorsok krónikása

Az emberek lakóhelyén találhatóak azok a biztos pontok, melyekhez ragaszkodnak

Nyugalmazott gimnáziumi igazgató, helytörténész, néprajzkutató, doktori cím viselője. A felsorolás nem lehetne teljes, ha több tucatnyi könyvét, tanulmányát, cikkét nem említenénk. Mindez együtt dr. Körmendi Géza, aki éppen írásain keresztül tudta megragadni Tata, a polgárosodott kisváros lényegét. Most új könyvén dolgozik: szeretné, ha ez lehetne az ajándéka jövőre. A 80. születésnapjára.

Csendes környéken lakik Körmendi Géza. A családi ház egyik kedves zugába, a dolgozószobába, a könyvei közé kalauzol. Meghitt, barátságos környezet.

– Nehéz lehet innét kiszakadni...

– Valamikor csalogattak Balatonalmádiba a Balatoni Intéző Bizottság vezetőjének, csak a német nyelvtudásomat kellett volna tökéletesítenem. Aztán hívtak Zala megyébe osztályvezetőnek, később Lentibe kultúrház-igazgatónak. Milyen jó, hogy nem mentem! Pedig itthon szidom is szűkebb hazámat, a megyé-

met, de másutt soha. Két teljesen ellentétes részből áll Komárom-Esztergom, mint a névből is látszik, sok a beköltöző, akik nehezen csiszolódnak össze. De hagytam volna itt Tatát? Mindig itt maradtam, minden ideköt, távol csak az egyetemi éveim alatt és előtte, az orosz hadifogság idején voltam, 16 évesen.

– Ahogy számolom, ez csak a háború vége felé lehetett.

– A nyilasok mindenütt szedték össze a leventéket. Én 1929-ben születtem, akkor már az én korosztályom volt veszélyben. A környékről Komáromba szállítottak minket. Tudtuk, hogy hová visznek, és hogy beöltöztetnek német katonának. Két lehetőségünk volt: megszökni vagy csatlakozni egy magyar alakulathoz. Komáromból néhányan be is álltak magyar katonának, én is mentem volna, de már nem volt hely. Elmentem Kisigmándra, ott beálltam a magyar pékekhez, nem harcoló alakulatokhoz, velük mentem ki Ausztriába, majd tovább. A csehországi Ceské

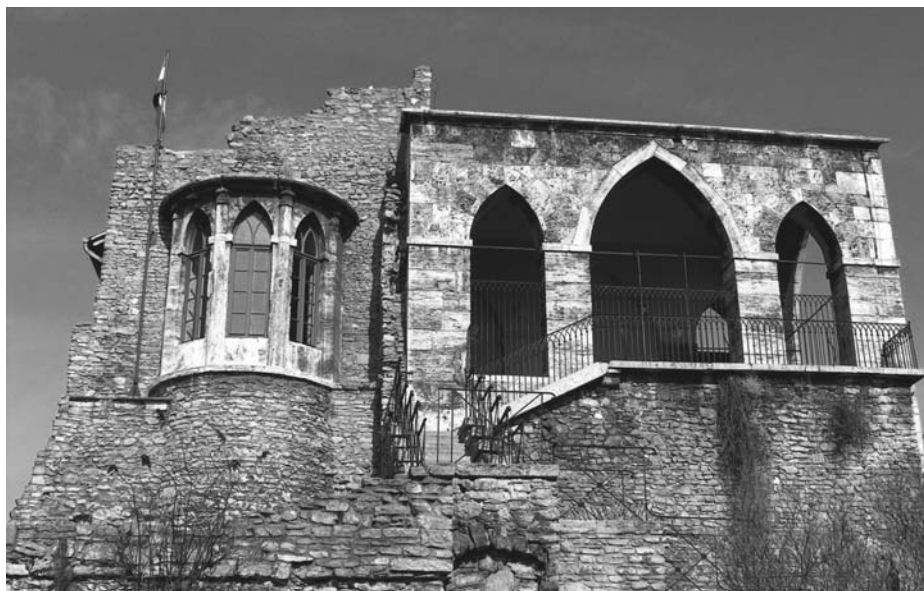
Budejovice alatt jártunk, amikor amerikai fogságba estünk, de átadtak minket az oroszoknak. Hallottuk, hogy az orosz lágerparancsnok a 18 éven aluliakat hazaengedi: két nap múlva néhányan mi is odaálltunk, de odajöttek közénk 18-19 éves pesti suhancok, és miattuk nem engedett el minket a parancsnok. Egy évre így lettem orosz hadifogoly. Az urivi áttörés után, de később is sok magyar hadifogoly került a Krímbe, amikor őket eleresztették, velük együtt jöhettek haza.

– *Tehát ismét itthon. A tanulmányai is Tatához kötik.*

– A piarista gimnáziumba jártam, a mai Eötvös gimnázium elődjébe. Rengeteget köszönhetünk a piaristáknak. Kilencvenen kezdtünk, 38-an érettségiztünk. De ezzel az érettségivel el lehetett helyezkedni, aki ott végzett, abból „nadrágos” ember lehetett, nagy jövő várt rá. Közvetlenül az érettségi előtt, 1948-ban súlyos baleset ért. Két évig feküdtem a kórházban, de ahhoz, hogy kezeljenek, hivatalosan igazolnom kellett, hogy a család nem tudja kifizetni az orvost, a kórházi ellátást. Anyám bement a tatai jegyzőhöz, és nem tudom, hogy, hogy nem, de megkaptuk a papírt. Ezért szoktam mondani, hogy Tata kétszeresen is a szülővárosom, és én sokkal tartozom a városomnak.

– *Az idén lesz 70 éve, hogy egyesült Tata és Tóváros. A korszakkal sokat foglalkozott könyveiben, cikkeiben. Hogyan ébredt fel érdeklődése a helytörténet iránt?*

– Nyelvésznek készültem, ez volt a vágyam. Amikor leérettségiztem az Eötvös Gimnáziumban – a pécsi tanárképzőre jártam, majd elvégeztem az Eötvös Lóránd Tudományegyetem magyar-történelem karát. De még 1948-ban Temesi Mihály tanárom felkészítésével írtam a tatai fazekasok szóikincséről. A nagyapám, Körmendi János fazekas volt, ismertem ezt a közeget, könnyen ment a munka. Később a vízimalmokkal foglalkoztam, így fokozatosan elmélyedtem a helytörténeti, néprajzi témákban. Ortutay Gyula oktatási miniszter segítségével levelező tagozaton elvégeztem a néprajz-szakot. Doktorálni is

néprajzból akartam, de mivel egy helytörténeti tanulmányomban feldolgoztam Tata 1723-1914 közötti történetét, Szabad György emlegette, hogy történelmi témából is ledoktorálhatnék! Így is történt. Éppen 50 éves voltam, amikor doktorrá avattak. Nagyon meghatározó volt, mert szegény anyám is ott lehetett az ünnepségen. Közben tanítottam az Eötvös Gimnáziumban 1964-től, 10 éven át, 1983-ig az igazgatója is voltam nyugdíjazásomig.

– *Közben egyre-másra jelentek meg könyvei a vízimalmokról, a dunamenti parasztok életéről, a tatai fazekasságról, dolgozott a kétkötetes tatai monográfiába.*

– Az érdeklődés a szülőhely, és a lakóhely felé fordult. Az emberek lakóhelyén találhatók azok a biztos pontok, melyekhez ragaszkodnak. Számomra ez a lokálpatriotizmus.

– *Tata és Tóváros egyesítése körüli politikai küzdelmek biztos sok érdekességet rejtenek még.*

– A 20-as években például már gyakran szóba jött az egyesülés. A kutatásaim szerint is akadtak, akik támogatták az egyesülést, de

még többen nem. Az Esterházy gróf is ellenkezett, hiszen a vagyoni helyzete alapján lett képviselő mind a két testületben. Mindegyik helyhatóságban 20 választott képviselő és – a vagyoni helyzet alapján – 20 virilista foglalt helyet. Nos, ezeknek volt a legnagyobb szava, ráadásul Esterházy gróf mindkét részen képviselő lett, és az érdeke az volt, ha maradjon külön a két településrész. De ezzel nem volt egygyerekes. A Najstikra, Újtelepre 40 német család jött be még 1750 előtt, és ők régóta mondogatták, ha Tata és Tóváros egyesül, akkor önálló községet hoznak létre. Ezzel megint elodázták az ügyet. A Bach-korszakban egy rövid ideig egyesült a két rész 1859-ig. Később az egyesítéssel foglalkozott Magyary Zoltán professzor, közigazgatási szakember is, aki könyveiben jól összefoglalta azt a programot, amit a tataiaknak meg kellene valósítani: a javaslatok egy része azonban még ma is csak papíron létezik.

– *A mindennapi életben mit jelentett, hogy a két település szinte teljesen egybenőtt?*

– Két külön világ volt, és bár a határ a Ciframalomnál találkozott – amit 1976 óta kő jelez –, sokan át sem mentek a másik településre. A nagyanyám talán ha kétszer járt Tóvárosra.

– *Érdekes maga a Tóváros elnevezés is.*

– Eredetileg Tótváros volt, 1780-as évektől tótok laktak itt. A tót elnevezésnek azonban idővel rossz csengése lett, így a tórol Tóváros lett. De szép polgári, kereskedő és iparosházak vannak mindkét városrészben. Tata 1871-ben a közigazgatási törvény miatt mezővárosból község lett. A mezővárosi jogot a településnek még Zsigmond adta az oklevelek tanúsága szerint. Község volt, 1895-ben mégis városházát építettek a gazdag parasztpolgárok, később Tóvárosra is.

– *Most min dolgozik?*

– Kértek, írjak az életemről, tatai élményeiről. Régi sztorikat szedek össze, hajdani utcák, közterek nevét gyűjtöm, gyerekkorom mára elfeledett játékait idézem fel kis történetekben. A könyv jövőre jelenhet meg. A 80. születésnapomon.

A nők őrzik a házi tüzet

A tatai Háztűzőrző Nők és Anyák Egyesület már az igen kifejező nevével felhívja magára a figyelmet. A szervezet immár harmadik éve szervezi programjait: a kismamaklubot, ahol tanácsokkal segítik a várandós kismamákat, a fiatal anyukákat. Ők a főszervezői a Születés hete elnevezésű országos programsorozat tatai rendezvényeinek, alapítói az első tatai családi napközinek, kezdeményezői a korai fejlesztő programnak.

Varga Zsuzsa alapítóként ismeri a gyötrelmes kezdetet is, amikor programjaik helyszínül megkapták a Bacsó Béla úti óvoda egy részét, egy 170 négyzetméteres blokkot: 2006 nyarán kezdték el a felújítását.

– A Születés hete rendezvénysorozat első megszervezésére nyertünk egy pályázatot, ezzel és egyéb támogatással összegyűlt 400 ezer forintunk, mi pedig szépen elkezdtük az új székhelyünk felújítását. Csakhogy a tervező 3-4 milliós tervet készített, és ennek csupán a töredéke volt meg! Szóltunk minden rokonnak, ismerősnek: a legtöbb munkát mi magunk végeztük a családtagokkal, önkéntesekkel. Festettünk, anyagot szereztünk, be-tonoztunk...

– Közben az egyesület elsőként kismama-klubot szervezett, ahol pszichológusok, orvosok, védőnők segítettek a várandós kismamának és a kisgyerekes anyukáknak tanácsadással, gyakorlati foglalkozásokkal. Az egyik nagyobb csoportszobában tavaly szeptember óta vannak szülésfelkészítő, babusgató programok, az idén a nagyobbak már részt vehetnek a tipegőprogramban. A bölcsődés korúaknak szeptembertől testvérvárosi, alkmaari és helyi segítséggel elindítottuk a családi napközit, ami egy kisegítő, bölcsődei férőhelyeket pótló program. Rugalmasabb, mint a bölcsőde, más jellegűek a foglalkozások. Az alkmaari Vöröskeresztől kaptunk két raklapnyi játékot, ami révén még tartalmasabbak lehetnek a napi foglalkozások.

– Mi a céljuk?

– Fontos feladatunknak tekintjük a legkisebb gyerekek fejlesztését, azt, hogy jó szakmai háttérrel foglalkozhassunk a fogyatékkal élő gyerekekkel. Még 2006-ban nyertünk egy négymilliós pályázatot, ami tavaly augusztusban lejárt: azért is szerveztünk ismét egy képvásárlási aukciót, hogy a bevételekből – a megyei művészek közreműködésével – folytathassuk a fejlesztő programot. Szeptemberben új alternatív gyermekmegőrzést biztosító szolgáltatást indítottunk. A Picurka játszó félnapos napközi kiscsoportban, óvodapedagógussal, családias szép környezetben, igényes játékokkal délelőttönként várjuk majd az apróságokat. Az új program remek lehetőséget nyújt az óvoda előtt álló kicsiknek a szocializációra, ezáltal fokozatosan megkezdődik a szülőtől való leválás első szakasza, mely megkönnyíti az óvodába való beilleszkedést. A délelőtti játékbá beépül a kézművesség, a mesék, versek, népi mondókák, gyermekdalok gazdag világa.

A gondozás során az egyéni fejlettséget figyelembe véve, lépésről lépésre kialakulnak a gyermekek öltözködéssel, tisztálkodással, étkezéssel kapcsolatos készségei: ezt a folyamatot szeretnénk játékos formában segíteni.

– Az idén májusban harmadszor szervezték meg a Születés hete programot...

– A megyében egyedül Tatán rendezzük meg a térség kismamáit, a kisgyerekes szülők részére a szakmai előadásokkal, filmvetítésekkel, interaktív bemutatókkal fűszerezett programsorozatot, ennek mi vagyunk az első alkalomtól kezdve a házigazdái, és erre büszkék vagyunk.

Emellett elindítottuk az önkéntes csapatunk bővítését, képzését – pályázati forrásból. Tervünk az, hogy a tevékenységünk, a célközönségünk is bővüljön: a jövőben az iskolásokra is szeretnénk odafigyelni, olyan programokat, foglalkozásokat kitalálni nekik, ami elvonja őket a tévétől és valamelyest a számítógéptől is, és erősíti a családi együttlétet. Ebben számítunk a szülők segítségére is.

Az irodalom szájharmonikása

Faludi Ádám író Tatabányán él, fanyar megjegyzése szerint ebben semmi önsanyargatásra való törekvés nincs, így alakult, itt született, és hiába lakott más tájain is az országnak, valahogyan mindig visszakanyarodott ide. – Ha az őseimnek megfelelt a Gerecse-Vértes kínálta kikötő, akkor túl nagyot én sem tévedhetek – mondta a legutóbbi estjét követő beszélgetésen. A Múzeumok Éjszakája rendezvénysorozatának egyik helyi különlegessége volt az a produkció, amellyel még az őt jól ismerőket is meglepte, kizárólag új műveket tárva eléjük a városi múzeum zsúfolásig telt aulájában. Faludi azon kevesek közé tartozik irodalmáraink közül, aki jó elő-

adó, szuggesztív, meggyőző, és az embernek esélye sincs az órájára pillantani, amikor (az ő kifejezésével élve) a magyar irodalom szájharmonikásként mindnyájunk életének dalait játssza. – Üdvözlettel az átmenetileg Magyarországon tartózkodó embereknek! – fejezte be új, megjelenés előtt álló könyvének bemutatóját azon az estén, és gyanítom, ha már kézzelfogható formában ott álltak volna a Rockdiler példányai, nem sok takargatni való maradt volna belőlük. Aki azonban a nyomtatásban is hamarosan megjelenő könyvet már most olvasni szeretné, megteheti, mert folytatásokban megjelenik a faludiadam.hu weboldalon.

Tatabánya bányamúzeuma

Hasonló „élő múzeum” Európában csak Wales-ben található

A Tatabányai Bányák Vállalat az egykori XV-ös aknát, a tatai szénmedence egyik utolsó termelő üzemét adta át 1988-ban a Tatabányai Múzeumnak bányászati múzeum létrehozására. A Szabadtéri Bányászati Múzeum – Ipari skanzen fejlesztésében, működtetésében, fenntartásában a Tatabányai Múzeum mellett nagy szerepet vállal a Szabadtéri Bányászati Múzeum Alapítvány is. Titkárával, Dallos Istvánnal beszélgettünk Tatabánya egyetlen még „működő” bányájáról - és az alapítványról.

– Az alapítványunk egyik legfontosabb feladata az Európában egyedülálló ipari skanzen működtetésének támogatása. A múzeum az „öreg” XV-ös akna eredeti épületeivel jött létre. Ebben a bányaüzem 1942–1976-ig fejtek szén, majd a XV/a és a XV/b aknával történő összekapcsolása után még 1987-ig, a tatai szénmedence bezárásáig folyt itt a munka. A szénbányászat emlékeinek megőrzésére létrehozott kiállítóhely 1989-es megnyitásától folyamatosan bővülő, és tematikájában is gazdagodó kiállításokkal várja vendégeit. Az ipari skanzen az első olyan természetes és eredeti környezetben kialakított szabadtéri múzeum hazánkban, amely az ipari munkások, elsősorban a bányászok élet- és munkakörülményeit is bemutatja.

– A látványokat nem is olyan régen még használták.

– Az „öreg XV-ös” akna külszíni létesítményeit abban az állapotban őriztük meg, ahogy valamikor az a bányászok alatt voltak. Az irodaépületben többek között régi üzemvezetői iroda, bányamérnökség, faléz, bányász lámpakiállítás látható. Az irodaépületben található még a 100 éves tatabányai erőművet bemutató kiállítás. Az állandó kiállítások része a tati medence ásványait bemutató ásvány- és kőzetkiállítás.

– A műhelyek közül a kovácsműhely ma is használatban van az élő múzeum programok alkalmával. De található itt emlékpark, a máshonnet ideszállított bányászemlékművekkel. Az aknaudvar közepén áll az aknatorony és az ún. depressziós ház, a hűtőtorony, a kompresszortelep, a transzformátorház, a víztorony. Az egykori fürdő épületében a bányászok idősorában mintegy 600 bányász tisztálkodott és öltözött át műszakváltáskor. Ma a kortárs képzőművészeti kiállításoknak ad otthont az épület, ez a Hangfürdő. Az ipari környezettel sajátos összhangban - a világszerte ismert tatabányai születésű Lois Viktor szobrászművész hangszer-szobrai és egyéb alkotásai láthatóak itt. Ehhez kapcsolódnak a nyári időszakban megrendezett nemzetközi kortárs művészeti táborok és kiállítások (fafaragótábor, fotós alkotótábor, nemzetközi fémszobrász tábor, író-tábor).

– A skanzen egyik leglátványosabb programja az élő múzeum...

– Az „élő múzeum” megszervezésével a látogatók az 1940-es évek elején érezhetik magukat a két kolóniaházban és a bányagazdái házaiban, ahol az önkéntes segítők korabeli öltözetben mutatják be, miként dolgoztak néhány évtizeddel ezelőtt a helyi fotográfusok, fodrászok, cipészek, milyen volt a korabeli pékség, szabóság és a kovácsműhely berendezése. A lakásokban pedig az itt készült helyi ételekkel idézik fel a „lakók” az egykori bányászok ételét, szokásait. Hasonló „élő múzeum” Európában csak Wales-ben található.

– 2006-ban adták át az iskolamúzeumot, amelyet előszeretettel látogatják a mai iskolások...

– A hajdani bányai iskola épületében 1987-ben kialakított a megyei iskolatörténeti kiállítások eredményeire alapozva építettük fel az állandó iskolamúzeumot a skanzen területén. A múzeum iskolatörténeti gyűjteménye nemzetközileg is ismert, 1991 óta az USA-ban kiadott világkatalógusban is szerepel. Az 1930-as évekből származó eredeti osztályterem és szertár bemutatása mellett Tatabányán a múzeum kezdte el a tantárgyak (tanításának) történetét bemutató kiállítások rendezését és ehhez konferenciák szervezését. Tatabánya bányatelep első két tantermes bányatársulati iskoláját a skanzen területén újjáépítve alakítottuk ki 2006-ban az új oktatástörténeti gyűjtemény helyéért. A két osztályteremben látható a magyar oktatástörténet két meghatározó korszakát, a két világháború közötti népi iskolai és a hatvanas-hetvenes évek állami általános iskolai képzését bemutató osztályterem. Ezekben érdekes, izgalmas múzeumpedagógiai foglalkozásokat szervezünk, amelyen a helyi iskolások egy-egy óra keretében ízelítőt kapnak a régimúlt tanóráiból.

– Tervek?

– Szeretnénk a múzeumot látogatókat jobban kiszolgálni, egy fogadóépület építését

tervezjük, ahol egy kis büfé, kávézó mellett ajándékboltot is kívánunk létrehozni.

A bemutató bányavagatunk élőbbé tételére indítottunk most egy programot, ami által eredeti bányahangok, zörejek teszik majd teljesebbé a bányajárás élményét. A távlati tervek között pedig a bányakápolna, valamint a munkáskaszinó felépítése szerepel.

A Szabadtéri Bányászati Múzeum – ipari skanzen

(Tatabánya, Vágóhíd u. Tel: 34/311-076) kiállítás április 15 - október 15-ig, hétfő kivételével naponta 10-18 óráig látogatható.

Email: tbmuzeum@t-online.hu

Web: www.banyaskanzen.hu

Szabadtéri Bányászati Múzeum Alapítvány

Székhelye: 2800 Tatabánya Szent Borbála tér 1.

Postacíme: 2800 Tatabánya Pf 1243

Telefon: 34/ 310-495, 311-076

Elnök: Stuber György

Titkár: Dallos István

Jól gurul a „TEKE”

Tájak, Emberek, Környezet Egyesület – kis csapat, nagy tervek

A természeti és kulturális értékek, az épített örökség bemutatását, népszerűsítését, s az ezzel kapcsolatos kiadványok életre hívását tűzte zászlajára a közelmúltban alakult tatabányai székhelyű, de régiós feladatokat is felvállaló Tájak, Emberek, Környezet Egyesület, azaz a TEKE. Fiatalkor ellenére a civil szervezet már nagyon szép szakmai sikert tudhat maga mögött: 2007-ben város-történeti konferenciában és városismereti vetélkedőben, 2008-ban egy könyv kiadásában is aktív szerepet vállaltak. Veizer Tamással, az egyesület elnökével beszélgettünk.

– Egyesületünket 2006 végén alakítottuk meg. Célunk a térségben, a régióban a kulturális örökség, a természeti és épített környezet értékeinek népszerűsítése, a hagyományőrzés, és az ezeken a területeken tevékenykedő szervezetek összefogása; az ismeretterjesztés – s ezek révén a lokálpatriotizmus erősítése. Fontosnak tartjuk a környezetvédelemmel, a környezeti neveléssel kapcsolatos tevékenységek ismertetését, a hasonló kezdeményezések támogatását. Szeretnénk, ha a civil közösségek erősödnének a kommunikáció terén, ezért keressük a lehetőségeket a folyamatos kapcsolattartás kialakítására, az együttműködések hosszú távú megalapozására.

Miközben 2007 tavaszán még a bejegyzés körüli adminisztráció zajlott, mi már javában dolgoztunk. Együttműködőként, projektgazdaként vettünk részt a város fennállásának 60. évfordulója alkalmából rendezett Születésnap Városismereti Vetélkedőn. Szintén májusban voltunk társszervezői a *Tatabánya 60 éves – Lehetőségek és kihívások* címmel megrendezett várostörténeti konferenciának. 2008. májusában, a konferencia után

egy évvel jelentettük meg társkiadóként a válogatás kötetet, amelynek fontos része a Civil szervezetek a kistérség településeiről című fejezet. Tatabánya Többcélú Kistérségi Társulás minden kistépülése bemutatkozik – egy-egy civil szervezeten keresztül. Szakmai napon mutattuk be a könyvet, amelyet nagy haszonnal forgathatnak – nemcsak tatabányaiak, megyeiek.

Az alapító okiratunkban szerepel, hogy szeretnénk, ha a civil szervezetek erősödnének a kommunikáció terén. Úgy gondoljuk, van ezen még mit javítani. A TEKE tagjai között van több újságíró is, így egyértelmű, hogy miért erősítjük a kommunikációs vonalat. Weboldallal már évek óta foglalkozunk, és a TEKE is együttműködőként vállal részt két információs weblap anyagainak

összeállításában. Tartalmas, gazdag anyagot sikerült összeválogatnunk a térség értékeiről. (pl: www.pontmagazin.hu) Ez utóbbit segítik tagjaink, akik között építész, pedagógus, környezetvédelmi, természetvédelmi szakember, muzeológus, programszervező, sőt, fotóművész is szerepel. Ma már kapcsolatban állunk több olyan civil szervezettel, amelyek „használik” a szolgáltatásainkat a kommunikációban, azaz sajtóanyagokat írunk, továbbítunk másoknak, s a pályázatírásban is tudunk segíteni.

– Tervek?

– A TEKE gurul, gurul. Nem akar megállni – és persze mi sem. Több ötletünk is van: az egyik, hogy bemutassuk a tatabányai kistérség idegenforgalmi lehetőségeit, készítsünk egy fesztiválnaptárt, népszerűsítsük a helyi kezdeményezéseket. A másik irány a tatabányai Fő tér tervezett átalakításával kapcsolatos. A szakemberekkel bemutatnánk a tér építésének történetét, a fejlesztési terveket, a civil szervezetek, a városlakók pedig véleményükkel segíthetik a döntéshozókat azzal, hogy elmondják: mit várnának el egy igazi főtértől. Ennek fő csatornája az internet lesz. Egyesületünk a jövőben is több irányban pályázik majd, bízom benne, a civil szervezetek közül többen partnereink lesznek majd a projektek kidolgozásában és megvalósításában, illetve, mi is szívesen leszünk partnerei bármelyik egyesületnek pályázatírásban, a programok lebonyolításában, a kommunikáció megszervezésében.

Cím: 2800 Tatabánya, Moravcsik utca 25.
Telefon: 34/511-245, 30/3737-038, 30/6929-469
E-mail: info@varosunktatabanya.hu, info@pontmagazin.hu

**A Helyi Érték a régió
mindhárom megyéjében meg-
jelenik, helyi tartalommal.
Akiket érdemes megkeresni:**

SZÉPORSZÁG Rendezvényiroda:
8200. Veszprém, Kereszt u.9. pf. 440 Tel/fax: +(36)
88-789-986, E-mail: szeporszag@chello.hu
Fesztiválgazgató
Domokos József Tel: +(36) 88-789-781, Fax: +(36)
88-789-782, E-mail: domokos.jozsef@chello.hu

**Csalán Környezet- és
Természetvédő Egyesület**
8200 – Veszprém, Kossuth u. I. 2/2.
Levélcím: 8201 – Veszprém, Pf. 222.
e-mail: csalan@csalan.hu
Tel: 88-578-390, 88-443-450
Fax: 88-578-391
www.csalan.hu

„Fekete Sereg” Ifjúsági Egyesület
Postacím: 8291-Nagyvázsony, Petőfi u. 2.
Telefonszáma: +36-88-264-464
Fax-száma: +36-88-264-464
Elektronikus elérhetősége: info@fekete-sereg.hu
Honlap: www.fekete-sereg.hu

NŐK A BALATONÉRT KÖZHASZNÚ EGYESÜLET

Elérhetőségeink:
Nők a Balatonért Egyesület
Levél cím: 8229 Csopak Kórkorsó u. 2.
E-mail: nabeelnok@nabe
Telefon /fax: 87/446-607
Telefon: 30/474 4233

Háztűz-őrző Nők és Anyák Egyesülete
Cím: 2890 Tata. Bacsó Béla u.66/1 (A Juniórka
Óvoda és Bölcsőde épületében.)
Megközelíthetőség autóbusszal: Jázmin megállótól
5 perc; Bejárat: az óvoda épületének közép-
részénél.
Megközelíthetőség autóval: keresse a honvédségi
lakótelepet. Bejárat: az óvoda épületének közép-
részénél.
Telefon: 34/ 479 - 347, és 06 20 586 8728
E-mail: hasztuzorzo@hasztuzorzo.hu
Honlapunk: www.hasztuzorzo.hu

A Szabadtéri Bányászati Múzeum – ipari skanzen

(Tatabánya, Vágóhid u. Tel: 34/311-076) kiállításai
pedig április 15 – október 15-ig
hétfé kivételével naponta 10-18 óráig látogatható.
Email: tbmuzeum@t-online.hu
Web: www.banyaskanzen.hu

Szabadtéri Bányászati Múzeum Alapítvány
Székhelye: 2800 Tatabánya Szent Borbála tér 1.
Postacím: 2800 Tatabánya Pf 1243
Telefon: 34/ 310-495, 311-076
Tájak, Emberek, Környezet Egyesület, azaz a TEKE
Cím: 2800 Tatabánya, Moravcsik utca 25.
Telefon: 34/511-245, 30/3737-038, 30/6929-469
E-mail: info@varosunktatabanya.hu, info@pont-
magazin.hu

RÉV - Karitás Ház

H-8000 Székesfehérvár, Lövölde út 28/a
Telefon: 06 (22) 506-828 Fax: 06 (22) 506-829
e-mail: albacaritas@gmail.com
internet: albacaritas.communio.hu
Intézményvezető: Nagy Lajosné Krisztina

GAJA KÖRNYEZETVÉDŐ EGYESÜLET

Székesfehérvár, Petőfi u. 5.
Tel.: 06/22/503-428; 06/22/503-429
http://gaja.atv.hu/
gaja@t-online.hu
Környezeti tanácsadás
(telefonon vagy személyesen):
Hétfő, szerda, csütörtök: 09 óráig - 16:00 óráig
Kedden: 12:00 óráig - 17:00 óráig
Pénteken: 09:00 óráig - 13:00 óráig

Székesfehérvári Fogyasztóvédelmi Egyesület
8000, Székesfehérvár
Csanádi tér 1-2
Nyitvatartás:
minden hétköznap 8 - 16 óráig.
Tel. / Fax.: +36-22-327-652

Mi az önkéntesség?

Több helyen is jelentkezhet társadalmi munkára

Az önkéntesség olyan személyes akaratból
végzett, – a közösség egésze számára hasz-
nos tevékenység –, amiért közvetlen anyagi
ellenszolgáltatás nem jár. Az önkéntes te-
vékenység segít helyi környezetünk és társa-
dalmunk jobbá tételében, segíti a társadalmi
beilleszkedést, hozzájárul a szegénység és
társadalmi kirekesztődés csökkenéséhez.

Sokan csodabogaréként néznek azokra, akik
önkéntes munkát vállalnak. Földadni a kényel-
met, a mindennapok megszokott rendjét egy
olyan munkáért, amiért nem is fizetnek? Pe-
dig egyre többen próbálják ki. Egy 2005-ben
készült felmérés szerint Magyarországon a
nonprofit szervezeteket több százezren se-
gítették. Legtöbben az időseknek és a gye-
rekeknek ajánlják föl a támogatásukat. Ők
35 millió munkaórát dolgoztak valamely cél
érdekében, ellenszolgáltatás nélkül.

Fontos tudni, azonban hogy a jogszabályok
lehetővé teszik, hogy a civil szervezetnél ön-
kéntes munkát végző embereknek bizonyos
juttatásokat adjanak a szervezetek. Ilyen
juttatások lehetnek az étkezési támogatás,
az utazási költségtérítés, valamint képzési/
továbbképzési költségek megtérítése stb, ám
ezek minden esetben az adott önkéntes tevé-
kenység típusától függenek.

A közép-dunántúli régió minden telepü-
lésén nagyon sok olyan szervezet van, aki
önkénteseket vár, még ha nem is hirdeti azt
folyamatosan. A megyei civil központok se-
gítségével, vagy az interneten Ön is megtalál-
hatja ezeket az adatokat és kiválaszthatja
azt a szervezetet, amely olyan tevékenységet
végez, ami Önnek szimpatikus. Mindenkép-
pen megér ez egy telefont, mert az önkén-
tes munka révén olyan tudásra, ismeretekre
és élményekre tehet szert, amit egyébként
semmi más módon nem lehet megszerezni.
És persze „mellesleg” helyi értéket teremt a
közösség számára.

Fejér Megyei Civil Szolgáltató Központ:
8000 Székesfehérvár, III. Béla király tér 1.
Telefon: 22/506-187, E-mail: civil@ciszh.hu
Web: www.ciszh.hu

Komárom-Esztergom Megyei Civil Szolgáltató Központ:

2800 Tatabánya, Szent Borbála tér 1.
Telefon: 34/309-301, E-mail: uwttatab@
chello.hu, Web: www.unitedwaytatabanya.hu

Veszprém Megyei Civil Szolgáltató Központ:

8200 Veszprém, Kossuth u. 10. II/203.
Telefon: 88/401-110, E-mail: civilhaz@
vpmegye.hu, Web: www.civilhaz.ini.hu

Európai Önkéntes Szolgálat (EVS)

Az Európai Önkéntes Szolgálat révén
fiatalok önkéntes munkát végezhetnek
egy másik országban, általában kettő-
től tizenkét hónapig tartó időtartam-
ban. Az önkéntes munkák széles körét
kínálják a különböző résztvevő szer-
vezetek, mindenki megtalálhatja az
érdeklődésének leginkább megfelelő
tevékenységet kulturális, környezet-
védelmi, sport, média és különböző
szociális területeken.

Az önkéntes szolgálat ideje alatt a
fiatalok intenzív tanulási folyamatnak
lesznek részesei, lehetőségük nyílik
egy másik ország és kultúra megis-
merésére, és ezáltal önmaguk, sze-
mélyiségük fejlesztésére. (Hátrányos
helyzetű fiatalok rövidebb időtartamú
önkéntes szolgálatot is vállalhatnak.)

Az önkéntes szolgálat ideje alatt az
Európai Bizottság támogatása fedezi
az önkéntes megélhetési költségeit
(étkezés, lakhatás) és szerény mér-
tékű, országonként eltérő mértékű
zsebpénzt biztosít.

Civil szervezetek a lakosok szemével

– Tatabánya

Az Echo Survey Szociológiai Kutatóintézet a Helyi Érték - Közép-Dunántúli Civil Szolgáltató Hírlevél felkérésére kutatást végzett Közép-Dunántúl három nagyvárosában – Székesfehérváron, Tatabányán és Veszprémben – a lakosok körében arról, hogy mit gondolnak a helyi civil szervezetekről.

A helyi ügyek, problémák megoldására, szolgáltatások biztosítására általában háromféle módon kerülhet sor. Bizonyos közfeladatokat az Önkormányzat, illetve annak intézményei látnak el, többségében állami források bevonásával, más szolgáltatásokat vállalkozások, a cégek, az ügynevezett magángazdaság nyújt, megint más helyi feladatokat pedig a civil szektor, az egyesületek, alapítványok látnak el. A régió nagyvárosaiban az emberek 39 százaléka tudott legalább egy olyan civil szervezetet megnevezni, amely a városában tevékenykedik a helyi ügyekért, a helyi lakosokért. Jellemző, hogy minél magasabb valakinek az iskolai végzettsége, annál inkább ismer aktív civil szervezeteket. Így az érettségivel nem rendelkezőknek csak 27, az érettségizetteknek 42 a diplomásoknak pedig 51 százaléka hallott olyan civil szervezetről, aki a városban tevékenykedik. Jellemző azonban, hogy a lakosok tájékozottsága ezen civil szerveződésekéről inkább csak az általánosság szintjén mozog. Életkor szerint a leginkább tájékozottak a középkorú lakosok, a legkevésbé pedig a fiatalok. A három megyeszékhely tekintetében Tatabányán a helyzet egy kicsit rosszabb, mint a régiós

átlag, itt a lakosok alig harmada, 32 százaléka említett legalább egy civil szervezetet. A legismertebb helyi civil szervezetek Tatabányán a Magyar Vöröskereszt Tatabányai és az Utcai Szociális Segítők Egyesülete, de a Máltai Szeretetszolgálatot, az Óvárosi Baráti Kört, a Tatabányai Óvodásokért Köz-alapítványt, a Zöldsziget kört, a Gerecse Barlangkutató és Természetvédő Egyesületet, a Vulkán Tömegsport Egyesületet és a Tappancs Állatotthon Alapítványt is többen név szerint említették.

Az önkéntesség, az önkéntes munkában való részvétel feltételez egyfajta szolidaritást, szociális érzékenységet, a közösség iránti elköteleződést, s jó fokmérője a helyi társadalom iránti felelősségvállalásnak. A régió három nagyvárosában élő felnőtt állampolgárok 17 százaléka nyilatkozta kérdésünkre, hogy az elmúlt 12 hónapban részt vett ilyen típusú munkában, önkéntesként segítette valamilyen civil szervezet, egyesület, alapítvány munkáját. Jellemzően inkább a középkorú és fiatalabb korosztály valamint az iskolázottabb réteg az aktívabb e tekintetben, a diplomások körében már 30 százalék az önkéntes munkáról beszámoló aránya. Az átlag Tatabányán ennél egy kicsit alacsonyabb, 15 százalék.

Az okok, melyek meggátolják az embereket Tatabányán az aktív civil részvételben, jórészt abból fakadnak, hogy nem tudnak a lehetőségekről, 29 százalékuk így nyilatkozott, 33 százalékuknál ez időhiányból fakad, nem tudnak időt szakítani az önkéntességre, s a válaszadók további harmada

Tiszta viszonyok

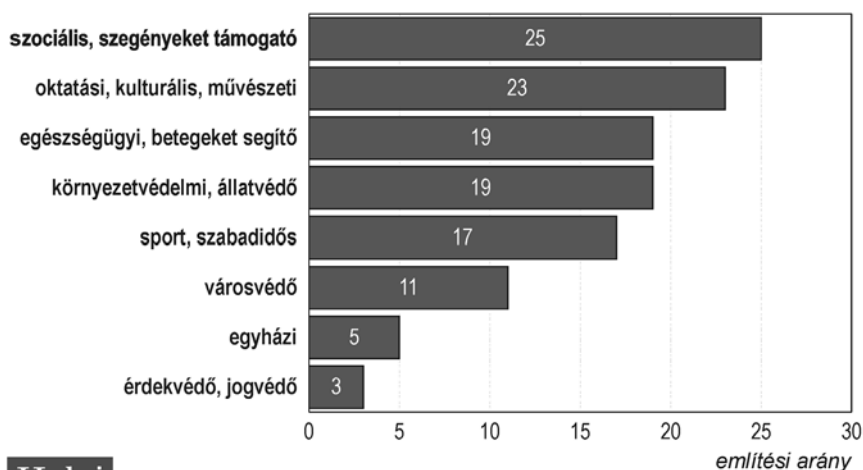
2007. december 29-én jelent meg a közpénzekből nyújtott támogatások átláthatóságáról szóló jogszabály, melynek legtöbb rendelkezése a kihirdetését követő negyedik hónap első napján, azaz április 1-jén lép hatályba. A nonprofit szféra régóta sürgeti egy hasonló törvény megalkotását.

A 2007. évi CLXXXI. számú törvény hatálya az államháztartás terhére, európai uniós forrás, és egyéb nemzetközi alapú finanszírozás vonatkozásában, egyedi döntés alapján nyújtott, pályázati úton, vagy pályázati rendszeren kívül, természetes személyek, jogi személyek, jogi személyiséggel nem rendelkező egyéb szervezetek számára odaítélt, természetben vagy pénzben juttatott támogatásokra terjed ki.

Előírja például, hogy nem indulhat pályázóként, és nem részesülhet támogatásban az, aki a pályázati eljárásban döntés-előkészítőként közreműködő vagy döntéshozó, vagy kizárt közjogi tisztviselő, az előzőek közeli hozzátartozója, illetve olyan alapítvány, társadalmi szervezet, egyház vagy szakszervezet, illetve ezek önálló jogi személyiséggel rendelkező olyan szervezeti egysége, amelyben az előzőekben említett személy vezető tisztségviselő, az alapítvány kezelő szervének, szervezetének tagja, tisztségviselője, a társadalmi szervezet, az egyház, vagy szakszervezet ügyintéző vagy képviselői szervének tagja. Szintén nem indulhat pályázóként és nem részesülhet támogatásban például az a társadalmi szervezet, egyház vagy szakszervezet, illetve ezek jogi személyiséggel rendelkező azon szervezeti egysége, amely a pályázat kiírását megelőző öt évben együttműködési megállapodást kötött vagy tartott fenn Magyarországon bejegyzett párttal, amely a pályázat kiírását megelőző öt évben párttal közös jelöltet állított országgyűlési, európai parlamenti vagy helyi önkormányzati választáson. Nem pályázhat, támogatásban nem részesülhet az állami vezető, a regionális fejlesztési tanács elnöke, a fejlesztési ügynökség vezetője, a döntéselőkészítésben közreműködő, illetve maga a döntéshozó, de az érintettek hozzátartozói és gazdasági érdekeltiségük is a kizárt körbe tartozik. A természetes személyek közül nem indulhat pályázóként a pályázati eljárásban döntés-előkészítőként közreműködő vagy döntéshozó személy, illetve a kizárt közjogi tisztviselő, valamint ezen személyek közeli hozzátartozói.

Milyen civil szervezet munkájában vennének részt az emberek?

Tatabánya

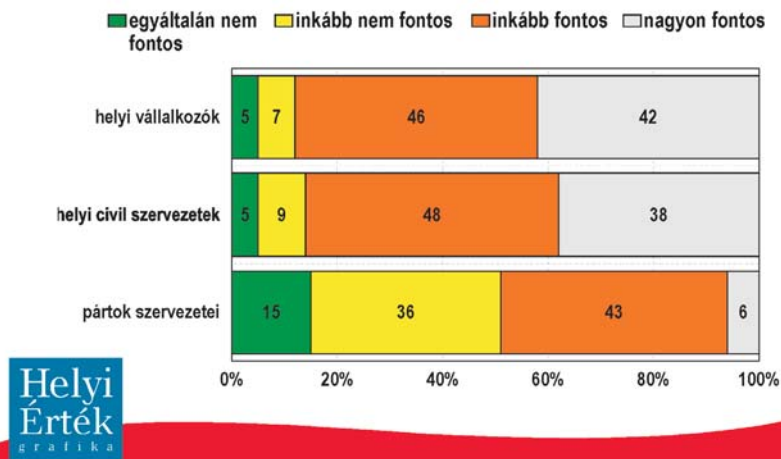
az öregségből vagy betegségéből kifolyólag nem vállal önkéntes munkát sehol sem. Életkor szerint vizsgálva ennél árnyaltabb a kép, mert a középkorú lakosoknál az elsődleges probléma az időhiány, a fiataloknál az információ hiánya, az idősebbeknél pedig érthetően az egészségi állapot nehezíti az önkéntes munkavégzést.

Ha mégis önkéntes munkát végeznének a tatabányai lakosok, többségében elsősorban valamilyen szociális, szegényeket, elesetteket támogató vagy oktatási, kulturális, művészeti célú civil szervezet munkáját erősítenék, az emberek 23-25 százaléka ezen szervezetekkel szimpatizál leginkább. Az egészségügyi, betegeket segítő valamint környezetvédelmi egyesületeket, alapítványokat a tatabányaiak 19 százaléka segítené, míg a sport, szabadidős illetve városvédő egyesületek, alapítványok munkájába a lakosok 11-17 százaléka kapcsolódna be alkalomadtán.

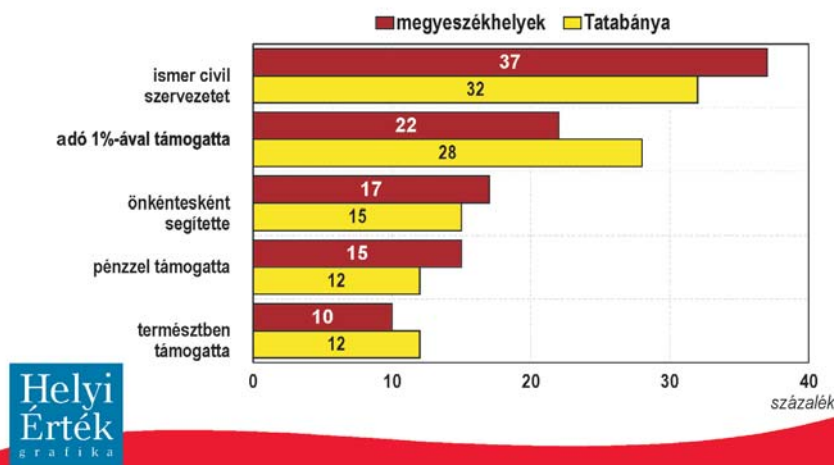
Életkor szerint a fiatalok inkább a sport, szabadidős, a szociális és környezetvédelmi szervezetekben vállalnának elsősorban önkéntes munkát, a középkorúak az egészségügyi, betegeket segítő, valamint az oktatási, kulturális civil szervezetekben dolgoznának inkább, míg az idősebbek a betegeket segítő és a városvédő szervezetek irányába nyitottabbak.

A lakosok helyi civil szervezetekkel való kapcsolatát nemcsak az önkéntes munkával, hanem a felajánlásokkal is lehet mérni. Míg a régió nagyvárosaiban a jövedelemmel rendelkezők 22 százaléka az SZJA I százalékának felajánlásával támogatta idén valamelyik helyi civil szervezetet saját bevétele alapján, addig Tatabányán a lakosok 28 százaléka élt ezzel a lehetőséggel. 12 százalékuk készpénzzel, és további 12 százalékuk pedig természetbeni adománnyal (is) segítette az egyesületek, alapítványok munkáját. A civil szervezetekkel kapcsolatos lakossági aktivitás az iskolai végzettség emelkedésével drasztikusan nő, s az is jellemző, hogy a 35-54 éves, középkorú

Mennyire fontosak Tatabánya életének szempontjából a ...?

A lakosok helyi civil szervezetekkel való kapcsolata

korcsoport segíti leginkább a civil szektor munkáját.

A helyi közhangulat a régió nagyvárosaiban eléggé nagyfokú bizalmatlanságot tükröz az egyes szervezetek, intézmények vonatkozásában. Az egyesületekben a tatabányaiak 9, az alapítványokban 17 százaléka egyáltalán nem bíz, s további 13-14 százalékuk is inkább bizalmatlan, míg az ellenkező póluson azok aránya, akik teljes mértékben bíznak a civil szervezetekben 8-10 százalék. Összevetve más típusú szervezetekkel, kiderült, hogy az egyházak tekintetében sokkal megosztottabbak az emberek, a bizalmatlanok aránya is magasabb (29 százalék) de azoké is, akik nagyon bíznak benne (13 százalék). Általános lakossági bizalmatlanság veszi körül a szakszervezeteket, míg az önkormányzatok iránt mérhető a legnagyobb bizalom a városban. Jellemző hogy a civil szervezetekben jobban bíznak a fiatalok, míg az idősebbek körében a helyi vállalkozók és az egyházak bizalmi indexe átlag feletti, bár leginkább ők is az önkormányzatban bíznak.

A helyi civil szervezetek jelenlétét a városban minden harmadik ember nagyon fontosnak véli, s további 48 százalékuk szerint is inkább fontos szerepet töltenek be, miközben csak 14 százalékuk fogalmaz meg ettől eltérő negatív véleményt. A civil szervezeteknél egy kicsit fontosabbnak vélik a helyi vállalkozók jelenlétét, ugyanakkor a pártok helyi szervezetei tekintetében igen megosztottak az emberek.

A kutatás módszertanáról

A beszámolóban közölt adatok kor és nem szerint reprezentálják Tatabánya, Veszprém és Székesfehérvár felnőtt lakosságát. A telefonos kutatás során 2008. május 26-31 között 300 fő válaszolt a feltett kérdésekre. A válaszmegtagadásokból és az elérhetetlenségből fakadó kismértékű torzulást városonként kor és nem szerinti súlyozással korrigáltuk. A mintavételi hiba +/- 3-6 százalék.

Helyi Érték – Közép-Dunántúli Civil Szolgáltató Hírlevél

Időszaki kiadványként megjelenik a Nemzeti Civil Alapprogram támogatásával

Kiadja az Érted, Veled Egyesület
Felelős kiadó: Vincze Erika
HE szerkesztőség,
8000 Székesfehérvár,
Tobak u 17. I/30.

Tel: 22-502-276, Fax: 22-379-622
Mail: ertedveled@vipmail.hu